

Sygn. akt VIII U 1685/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Teresa Kalinka
Protokolant:	Ewa Grychtoł

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2014 r. w Gliwicach

sprawy H. K. (1) (K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania H. K. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 22 maja 2014 r. **nr** (...)

oddala odwołanie.

(-) SSO Teresa Kalinka

Sygn. VIII U 1685/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 maja 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. zobowiązał H. K. (1) do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za rok 2011 w wysokości 22 200, 94 zł.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczony zarzucił naruszenie art. 138 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez zobowiązanie do zwrotu pobranego świadczenia za okres poprzedzający rok kalendarzowy przed wydaniem decyzji, błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że ubezpieczony nie zgłosił organowi rentowemu faktu osiągnięcia przychodów, sprzeczność z zasadami współzycia społecznego. Ponadto podniósł, że niezasadne jest żądanie pobranych świadczeń za okres poprzedzający 3 lata przed datą wydania decyzji, zawyżenie kwot poprzez zobowiązanie ubezpieczonego do zwrotu kwot brutto i przedawnienie roszczeń za okres od stycznia do czerwca 2011 roku.

Ubezpieczony zwrócił uwagę, że w dniu 31 grudnia 2012 roku organ rentowy wydał decyzję o rozliczeniu świadczeń otrzymanych z organu rentowego z osiągniętym przychodem w dniu 3 listopada 2011 roku. Wykreślił działalność gospodarczą o czym zawiadomił organ rentowy. Przyjąć więc należy, że powiadomił organ rentowy o osiągniętym

przychodzie w rozumieniu art. 138 ust. 2 ustawy emerytalno – rentowej. Przytoczył orzeczenia sądowe wskazujące na zasadność odwołania.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, albowiem w dniu 31 grudnia 2012 roku wydając decyzję o rocznym rozliczeniu świadczeń za rok 2011 posiadał wyłącznie informację o osiąganym przychodzie z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę z (...) S.A. Oddział KWK (...). W roku 2014 przeprowadzając postępowanie wyjaśniające okazało się, że ubezpieczony w roku 2011 oprócz wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę otrzymał wynagrodzenie ze spółki (...) Ośrodek Szkolenia sp. z o.o. w K. . Organ rentowy wezwał ubezpieczonego o zarobki jakie otrzymał wykonując pracę na rzecz (...) Przedsiębiorstwa (...), Budowlanych i (...) sp. z o.o.. Nadto wezwał do oświadczenia co do prowadzonej działalności gospodarczej. Po otrzymaniu żądanych informacji organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję Po dokonaniu wpłaty na FUS wysokość nienależnie pobranego świadczenia za rok 2011 wyniosła 22200,94 zł.

Zdaniem organu rentowego ubezpieczony uchybił obowiązkom wynikającym z § 3 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22 lipca 1992 roku w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury lub renty (Dz. U nr 1992 nr 58 poz. 290). Ubezpieczony nie informował organu rentowego o osiąganiu dochodów z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, był pouczony o okolicznościach powodujących obowiązek zwrotu świadczeń nienależnie pobranych. Ubezpieczony złożył deklarację o objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym, co nie czyni zadość obowiązkowi powiadomienia organu rentowego o osiąganych przychodzie. Na tę okoliczność organ rentowy powołał wyrok SN z dnia 27 sierpnia 2009 roku II UK 398/08 oraz wyrok SA w Gdańsku z dnia 5 lutego 2013 roku sygn. III AUa 1314/12.

Podniósł, że zgodnie z ustalonym orzecznictwem sądowym ubezpieczony jest zobowiązany do zwrotu świadczeń w wysokości brutto. Roszczenie organu rentowego nie uległo przedawnieniu, bowiem rok 2011 nie wykracza poza okres 3 lat kalendarzowych poprzedzających rok wydania decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

H. K. (1) urodził się w dniu (...). Od 1 października 2010 roku jest uprawniony do emerytury górniczej . W dniu 10 listopada 2010 roku złożył oświadczenie, że osiąga przychód z tytułu pracy w ramach stosunku pracy oraz pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło , jeżeli umowę taką zawarto z pracodawcą (k.57 a.e)

W dniu 28 lutego 2012 roku do organu rentowego wpłynęło pismo o wysokości zarobków osiągniętych przez H. K. (2) w okresie od grudnia 2010 roku do listopada 2011 roku (k. 109 a.e.) Od 1 lutego 2012 roku podjęto wypłatę emerytury w związku z rozwiązaniem stosunku pracy. W dniu 19 marca 2012 roku wydano decyzję o rozliczeniu emerytury z osiągniętym przychodem. Na skutek wniosku o udzieleniu ulgi w spłacie organ rentowy dokonał kolejnego rozliczenia emerytury po dokonaniu dobrowolnej wpłaty na FUS i wydał decyzję z dnia 31 grudnia 2012 roku. (k. 165 a.e.) Ubezpieczony składając pisma o udzielenie ulgi w spłacie nie kwestionował ustalonego przez organ rentowy przychodu osiągniętego w roku 2011.

W dniu 7 lutego 2014 roku ubezpieczony złożył wniosek o wypłatę zawieszanej emerytury za okres od 1 października 2011 roku do stycznia 2012 roku. Podczas postępowania wyjaśniającego organ rentowy wezwał ubezpieczonego do nadesłania wykazu zarobków osiągniętych w roku 2011 w spółce (...) oraz oświadczenia o wysokości przychodu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w roku 2011. Ubezpieczony wyjaśnił, że działalność gospodarczą prowadził do 30 września 2011 roku, przedłożył zaświadczenia o osiągniętym przychodzie w latach 2011 – 2012 z tytułu umów zlecenia wykonywanych w Kompanijnym Ośrodku Szkolenia w latach 2011 i 2012 (k. 289-295 a.e.) Wskazał, że jako przychód z działalności gospodarczej należy przyjąć najniższą podstawę wymiaru składek.

Na podstawie otrzymanych danych organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Na decyzjach o przyznaniu emerytury, o przeliczeniu emerytury znajdują się pouczenia o zasadach zawieszania, zmniejszania świadczeń. Wymienione zostały obowiązki spoczywające na osobie pobierającej świadczenie do powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu przychodu i kwocie tego przychodu i skutkach pobrania nienależnego świadczenia.

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie akt emerytalnych ubezpieczonego. Stan faktyczny jest bezsporny między stronami, z tym, że w aktach emerytalnych brak jest decyzji o wykreśleniu działalności gospodarczej z dnia 3 listopada 2011 roku i brak jest informacji o prowadzeniu działalności, za wyjątkiem złożenia deklaracji o objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym. Z decyzji o wykreśleniu działalności gospodarczej wynika, że ubezpieczony działalność prowadził od 13 września 1999 roku do 31 października 2011 roku (k. 6 a.s.)

Sąd uznał, że ubezpieczony poza złożeniem deklaracji (...) w żaden inny sposób, aż do kwietnia 2014 roku, nie zawiadomił organu rentowego o prowadzonej działalności gospodarczej ani o osiągniętym przychodzie z tytułu umów zlecenia. Oświadczenie emeryta z dnia 10 listopada 2010 roku w pkt 1 dotyczy stosunku pracy i umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, a nie każdej umowy zlecenia, czy umowy o dzieło. Faktem jest, że ubezpieczony nie określił rubryki, z której wynika, że prowadzi działalność gospodarczą, ale z druku oświadczenia wynika, że chodzi tylko o taką działalność, która podlega obowiązkowi ubezpieczenia społecznego. Takiej działalności ubezpieczony nie prowadził. Ubezpieczony nie wskazał, że osiąga przychód z umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, bowiem również chodzi o takie umowy, które podlegają obowiązkowi opłacania składek na ubezpieczenia społeczne. Strony nie zgłosiły dalszych wniosków dowodowych.

Sąd zważył, co następuje:

Spór w niniejszej sprawie sprowadza się do ustalenia, czy pobrane świadczenie było nienależne i w przypadku odpowiedzi twierdzącej – za jaki okres świadczenie należy zwrócić.

W tym celu sięgnąć trzeba do art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, który stanowi:

1. Osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.
2. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:
 - 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
 - 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.
3. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.
4. Nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.
5. Kwoty nienależnie pobranych świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1, podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu, w pozostałych zaś przypadkach - za okres nie dłuższy niż 3 lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania tej decyzji.

Na podstawie przeprowadzonych dowodów sprawie Sąd stwierdził, że pobrane świadczenie emerytalne w roku 2011 roku w wysokości ustalonej w zaskarżonej decyzji było świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1, bowiem zostało wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części. Poza sporem jest, że H. K. (1) był poinformowany w decyzjach (pkt VII) o przyznaniu emerytury, jej przeliczeniach, o zasadach zawieszania i zmniejszania świadczeń. Decyzje zawierały również pouczenie o skutkach pobrania nienależnie pobranych świadczeń. Z pouczeń wynika nadto , że ubezpieczony ma obowiązek powiadomić organ rentowy o osiągnięciu przychodu. (pkt VIII pouczeń). W każdym przypadku informuje się świadczeniobiorcę, że zobowiązany do zawiadomienia Oddziału jest adresat pisma (Pan, Pani).

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostaje okoliczność, że organ rentowy wydał prawomocną decyzję w dniu 31 grudnia 2012 roku o rozliczeniu pobranych w roku 2011 świadczeń. Na marginesie można jedynie stwierdzić, że ubezpieczony po otrzymaniu tej decyzji, mimo, że musiał wiedzieć, iż jego dochód został zaniżony, nie poinformował o zawartych umowach zlecenia ani o prowadzonej do września 2011 roku działalności.

Art.114 ust.1 ustawy emerytalno – rentowej daje możliwość ponownego ustalenia wysokości świadczeń w przypadku ujawnienia okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na jej treść. Takimi okolicznościami w niniejszej sprawie było uzyskanie danych o innych dochodach z roku 2011 .

W niniejszej sprawie nie ma sporu co do tego, co było przychodem ubezpieczonego w 2011 roku i jaka była jego wysokość. Organ rentowy właściwie zastosował art. 104 ust. 1 ustawy emerytalno – rentowej..

Zdaniem Sądu istota sporu sprowadza się do ustalenia, czy odwołujący powiadomił organ rentowy o osiągnięciu przychodu(art. 138 ust. 4ustawy). Ustawa, ani akty wykonawcze nie precyzują w jakiej formie ta informacja winna być udzielona.. Orzecznictwo sądowe jest również rozbieżne w tej materii. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lutego 2014 sygn. IIUK 296/13 uznał, że „ Za takie "powiadomienie" należy uznać przekazanie organowi rentowemu (właściwemu oddziałowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) przez ubezpieczonego zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego na podstawie druku ZUS ZZA, w którym zgłaszający podaje swoje dane osobowe (wraz z nr PESEL) oraz tytuł ubezpieczenia.” Sąd pragnie wskazać na wyroki Sądów Apelacyjnych , a to wyrok SA w Łodzi z dnia 10 czerwca 2014 III AUa 1645/12 „ Zgłoszenie się do ubezpieczeń zdrowotnych nie stanowi wystarczającej podstawy do uznania, że ubezpieczony świadczeniobiorca zawiadomił organ rentowy o okolicznościach powodujących wstrzymanie wypłaty emerytury. Co prawda w praktyce przyjmuje się, że zarówno treść, jak i forma zawiadomienia nie ma większego znaczenia, a zawiadomienie, o którym mowa w art. 138 ust. 4 u.e.r.f.u.s. może przybrać formę przypadkowej informacji udzielonej organowi rentowemu przy okazji korespondencji prowadzonej z ZUS w związku z innymi sprawami, to jednak informacja ta winna trafić bezpośrednio do akt rentowych ubezpieczonego.” i wyrok SA z G. z dnia 5 lutego 2013 r. sygn.III AUa 1314/12 „nie do zaakceptowania jest wykładnia art. 138 ust. 5 u.e.r.f.u.s. wywodzona z dosłownego jego brzmienia. Oznaczałoby to, że świadczeniobiorca niedopełniający swoich ustawowych obowiązków, a więc nieinformujący organu rentowego o okoliczności mającej wpływ na wysokość pobieranego świadczenia lub na jego zawieszenie, korzysta z przywileju ograniczenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranej emerytury lub renty. Złagodzenie to bowiem opiera się na założeniu, że organ rentowy posiada wiedzę (dostarczoną przez ubezpieczonego), na podstawie której powinien podjąć stosowne czynności, ale na skutek własnego zaniedbania tego nie czyni.

W celu ustalenia, czy zachodzą przesłanki zawieszenia lub zmniejszenia emerytury lub renty, na mocy art. 127 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, emeryci i renciści zostali zobowiązani do poinformowania organu rentowego o podjęciu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego oraz - do końca lutego każdego roku - zawiadomienia o łącznej wysokości osiąganego z tego tytułu przychodu w ubiegłym roku kalendarzowym.

Podkreślenia wymaga, że z przywołanych przepisów wynika zatem obowiązek składania dwóch oświadczeń; pierwsze to informacja o podjęciu określonej działalności i o prognozowanej wysokości przychodu z tego tytułu, drugie to informacja składana na koniec lutego każdego roku kalendarzowego o wysokości przychodu osiągniętego w roku poprzednim. Również przepis art. 138 ustawy odnosi się do zawiadomienia o "osiągnięciu" przychodu.

Wyraźne jest zatem wskazanie na konieczność udzielania organowi rentowemu konkretnej informacji o wysokości osiągniętego przychodu. Zgłoszenie się przez ubezpieczoną do ubezpieczenia zdrowotnego ze wskazaniem kodu informującego o prowadzeniu działalności gospodarczej przez osobę pobierającą świadczenie emerytalne, jak również opłacanie składki wyłącznie na ubezpieczenie zdrowotne nie czyni zadość obowiązkowi dokonania zawiadomienia we wskazanym powyżej kształcie zwłaszcza, że sam fakt prowadzenia przez ubezpieczoną działalności gospodarczej nie powoduje automatycznego obowiązku organu rentowego zawieszenia czy też zmniejszenia wysokości świadczenia.”

Tak więc w orzecznictwie istnieją dwie koncepcje : liberalna – zakładająca, że każda informacja pochodząca od świadczeniobiorcy o osiągnięciu przychodu wyłącza możliwość dochodzenia nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż rok poprzedzający wydanie decyzji, Druga – która nakłada na ubezpieczonych obowiązek nie tylko powiadomienia o zamiarze osiągania przychodu, ale również o wysokości tego przychodu.

Treść art. 138 ust.4 wskazuje jednoznacznie, że informacje te winny pochodzić bezpośrednio od samego ubezpieczonego „jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy..” Tylko takim wypadku obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia jest ograniczony do jednego roku poprzedzającego wydanie decyzji.

Wracając na grunt niniejszej sprawy faktem jest, że ubezpieczony zgłosił się do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, ale do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu zawartych umów zleceń z Kompanijnym Ośrodkiem Szkolenia został zgłoszony przez zleceniodawcę. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 lutego 2013 roku sygn. I UK 475/12, zaznaczył, że „Sformułowanie użyte w art. 138 ust. 4 u.e.r.f.u.s. - "powiadomiła" wskazuje na czynne działanie ze strony osoby pobierającej świadczenie, wyraźnie ukierunkowane na uświadomienie organowi rentowemu zajścia określonych okoliczności. Bezwzględny warunkiem jest więc to, aby źródłem tej informacji była osoba pobierająca świadczenie (ewentualnie jej pełnomocnik lub inny przedstawiciel prawny). Jeżeli bowiem organ rentowy uzyska informację o zajściu okoliczności z art. 138 ust. 4 u.e.r.f.u.s. od innej osoby, podmiotu (np. pracodawcy) będzie to stanowić "pozostały wypadek" w rozumieniu art. 138 ust. 4 in fine tej ustawy.” Skoro H. K. (1) osobiście nie zawiadomił o osiągnięciu przychodu z tytułu umów zlecenia, to winien jest zwrócić nienależnie pobraną emeryturę za 3 lata kalendarzowe poprzedzające wydanie decyzji. Organ rentowy mógł dochodzić zwrotu nienależnie pobranej przez odwołującego emerytury w roku 2011 w wysokości brutto.(I UK 333/08)

Odwołanie oddalono na podstawie art. 477¹⁴ §1 kpc.

SSO Teresa Kalinka